

Perfekte storm

Kunt u het nog volgen? De banken vliegen ons om de oren, de miljarden over tafel en reputaties naar de maan. De onzekerheid in de wereld is extreem hoog, getuige de grote volatiliteit in prijzen van ongeveer alles, van banken tot olie.

Zo leverde het massaal herschikken van de olieportefeuille op maandag 22 september een adembenemende eendaagse piek op van 120 dollar per vat, om vervolgens weer

Door
Coby van der
Linde

uit te komen rond de 95-100 dollar. In korte tijd is de wereld, waarin aan alle grond- en brandstoffen een tekort bleek, veranderd in een wereld waar zelfs een stormpje of twee niet echt indruk maakt. De heren en dames handelaren hebben wel iets anders aan hun hoofd dan zich zorgen te maken over wat productie-uitval in de Amerikaanse olie- en raffinagesector. Bovendien kunnen de Amerikanen lang niet zo gemakkelijk meer de uitgemaakte creditkaart trekken bij het benzinestation en levert de volledige financiering van de micro-SUV ook problemen op. De terugval in de vraag is spectaculair, zeker voor oliever slaafden als de Amerikanen. Was de sterk opgelopen olieprijs van dit voorjaar al een test voor de kracht van de economie, de wervelwind die nu door de financiële sector gaat, tast de fundamenten ervan aan. Van een overmoedig vertrouwen zijn we razendsnel omgeslagen naar een te driest wantrouwen. Zeker is dat het kredietfeest voorlopig voorbij is en dat wordt

niet alleen in de reële economie gevoeld van de Verenigde Staten en de Europese Unie, maar ook in de orderportefeuille van de fabriek van de wereld. Nu maar hopen dat de Chinese consument een waardige opvolger blijkt van de Amerikaanse, om de boel nog een beetje aan de praat te houden.

Risicomanagement

Met het wegvallen van het onderlinge vertrouwen van banken kan het moeilijk en/of kostbaar worden om geld aan te trekken, zelfs voor grotere ondernemingen. De inflatie is de laatste jaren enorm geweest en overheden van producerende landen hebben zich bovendien gelaafd aan hogere opbrengsten voor zichzelf. De stijgende olieprijs van een aantal maanden geleden konden niet voorkomen dat de 'upstream' risico's fors toenamen en daar komen nu de kosten van het financiële risico bij. Inmiddels zijn de politieke relaties in een aantal regio's ook al op scherp gesteld. Voor de energiesector kan de huidige financiële onzekerheid gevolgen hebben voor de investeringen. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA) roept al jaren dat de investeringen behoorlijk moeten toenemen om aan de toekomstige vraag te kunnen (blijven) voldoen. Maar de vraag is of in het huidige onzekere klimaat er niet nogmaals tot tien geteld zal worden voreer tot een beslissing over te gaan. De gevolgen zullen over een paar jaar voelbaar zijn. Het is nog volstrekt onduidelijk wat voor spoor van

vernieling er door de economie zal worden getrokken, maar de hooggespannen verwachtingen van een versnelde overgang naar een meer duurzame economie zal lastiger worden. Bedrijven zullen alle zeilen bij moeten zetten om het hoofd boven water te houden. Nu al worden de protesten groter tegen de kostenverhogende maatregelen die op het transitiepad in het verschieft liggen. De nationale belangen worden krachtiger verdedigd, misschien wel omdat het EU-belang in tijden van crisis niet bestaat.

Schokkend

Wat namelijk schokkend is aan het spoor van vernielingen, dat door de financiële en bankensector wordt getrokken, is dat het de Economische en Monetaire Unie ontbreekt aan een raamwerk voor optreden tijdens marktfalen. De afgelopen paar weken hebben ons geleerd dat het crisismechanisme voor de vrije kapitaalmarkt in de EU en euroland een volstrekt nationaal

mechanisme is. Ergens dacht ik, dat juist met een instelling als de Europese Centrale Bank er in ieder geval coördinatie zou plaatsvinden. Nu blijkt dat, net als bij de interne energiemarkt, er geen voorzieningen zijn getroffen voor als het eens tegenzit. Voor energiemenen was het ontbreken van een crisismechanisme, behalve voor olie in het IEA, geen nieuws. Ruim tien jaar geleden zijn we het liberaliseringsproces ingegaan zonder voorzieningen te treffen voor als het eens mis zou gaan. Is dus de boodschap van de huidige financiële/ bankencrisis, dat ook bij een probleem in de energiesector het crisismechanisme nationaal zal zijn? Een nadenker voor alle lidstaten als ze bijeen zijn in de Energieraad. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

